
[2024-10-RE](#)

Causa 2024-10-RE

(I. G. C. c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 85-2024. Recurs d'empara

Aute del 15 de març del 2024

BOPA núm. 38, del 27 de març del 2024

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 13 de febrer del 2024, per la representació processal del Sr. I. G. C., mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la sentència del 26 de gener del 2024, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a obtenir d'aquesta una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial predeterminat per la llei, a la defensa, a l'assistència d'un lletrat, a un judici de durada raonable, a la presumpció d'innocència, a ser informat de l'acusació, a no confessar-se culpable i a no declarar contra un mateix, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que anul·li la resolució impugnada, retrotraient les actuacions al Tribunal de Corts perquè s'efectuï un íntegre compliment del dret a l'execució de l'epígraf quart de la part dispositiva de la sentència del 9 de febrer del 2023 del Tribunal Constitucional, recaiguda en la causa 2022-57-RE. Així mateix, demana la suspensió cautelar dels efectes de la sentència impugnada per tal d'evitar danys totalment irreparables cas que el recurs d'empara fos atorgat;

Vista la Constitució, especialment els articles 9, 10, 41.2, 98 c) i 102;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Josep-D. Guàrdia Canela;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 19 de maig del 2022, el Tribunal de Corts va dictar una sentència mitjançant la qual condemnava I. G. C. i S. M. M. com a responsables penalment en concepte d'autors d'un delictes major continuat d'abús sexual sobre menor de 14 anys i d'abús sexual sobre major de 14 anys, sent l'autor ascendent de la víctima, i d'un delictes major d'agressió sexual constitutiva de violació sent l'autor ascendent de la víctima, en grau de temptativa, sense la concurrència de circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal.

Condemnava l'acusat I. G. C. a la pena de 9 anys de presó, amb les penes complementàries de prohibició d'entrar en contacte amb la víctima durant un període de 12 anys, d'inhabilitació dels drets de pàtria potestat, guarda i custòdia i del dret de visites respecte de la víctima durant el període de 3 anys.

Condemnava l'acusada S. M. M. a la pena de 5 anys de presó condicional qualificada a efectuar presentacions periòdiques davant el Servei Especialitzat d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència per tal de donar compte de l'estat de J mentre no compleixi la majoria d'edat, fixant el termini de la suspensió de la pena en 4 anys.

Condemnava ambdós acusats a indemnitzar solidàriament a la víctima amb l'import de 8.000,00 €, amb els interessos legals fins al seu pagament total, així com al pagament de les costes processals causades.

1.2. Tant la representació processal del condemnat I. G. C. com el Ministeri Fiscal van presentar recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 15 de setembre del 2022, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència en què desestimava ambdós recursos d'apel·lació i confirmava la sentència de la primera instància.

1.3. El 4 d'octubre del 2022, la representació processal del Sr. I. G. C. va interposar un recurs d'empara contra aquestes resolucions, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut, a la defensa i a la presumpció d'innocència, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

1.4. El 9 de febrer del 2024, el Tribunal Constitucional va considerar que les paraules del president del Tribunal de Corts que exposaven una opinió personal sobre una situació general en resposta a

una declaració del recurrent i dirigint-se manifestament a ell respecte dels fets que li eren imputats constituïen l'expressió d'una convicció prèvia al judici i, per tant, una vulneració dels drets a un tribunal imparcial i a la presumpció d'innocència, reconeguts a l'article 10 de la Constitució. Per aquest motiu va estimar el recurs d'empara 2022-57-RE respecte d'aquesta al·legació i va declarar que s'havien vulnerat els seus drets a un tribunal imparcial i a la presumpció d'innocència; va anul·lar per consegüent, la sentència del 19 de maig del 2022, dictada pel Tribunal de Corts, i, la sentència del 15 de setembre del mateix any, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, i va retrotreure les actuacions davant el Tribunal de Corts per tal que reiniciés, amb una composició de membres diferent i amb totes les garanties, el procediment just a la fase anterior al judici oral, tot preservant la protecció de la presumpta víctima dels fets perseguits.

1.5. L'11 d'octubre del 2023, el Tribunal de Corts, amb una composició diferent, va dictar una segona sentència mitjançant la qual condemnava I. G. C. i S. M. M. com a responsables penalment en concepte d'autors d'un delictes major continuat d'abús sexual sobre menor de 14 anys i d'abús sexual sobre major de 14 anys, sent l'autor ascendent de la víctima, i d'un delictes major d'agressió sexual constitutiva de violació sent l'autor ascendent de la víctima, en grau de temptativa, sense la concurrència de circumstàncies modificatives de la responsabilitat penal.

Condemnava l'acusat I. G. C. a la pena de 9 anys de presó, amb les penes complementàries de prohibició d'entrar en contacte amb la víctima durant un període de 12 anys i al pagament de les despeses processals causades.

Condemnava l'acusada S. M. M. a la pena de 5 anys de presó condicional, fixant el termini de la suspensió de la pena en 4 anys i al pagament de les despeses processals causades.

I, condemnava ambdós acusats a indemnitzar solidàriament a la víctima amb un import de 8.000,00 €, amb els interessos legals fins al seu pagament total.

1.6. La representació processal del Sr. I. G. C. va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 26 de gener del 2024, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va dictar una sentència mitjançant la qual desestimava aquest recurs i confirmava la resolució de la primera instància.

1.7. El 13 de febrer del 2024, la representació processal del Sr. I. G. C. va interposar un recurs d'empara contra la sentència del 26 de gener del 2024, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a obtenir d'aquesta una decisió fonamentada en Dret, a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial predeterminat per la llei, a la defensa, a l'assistència d'un lletrat, a un judici de durada raonable, a la presumpció d'innocència, a ser informat de l'acusació, a no confessar-se culpable i a no declarar contra un mateix, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com del dret a la llibertat, reconegut a l'article 9 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- En primer lloc, el recurrent al·lega que s'han vulnerat els seus drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut substanciat per un tribunal imparcial predeterminat per la llei, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, així com els principis de legalitat, de jerarquia, de seguretat jurídica, d'interdicció de tota arbitrarietat i d'intangibilitat de les resolucions judicials per improcedència, i la conculcació del dret a la plena execució de les sentències fermes del Tribunal Constitucional, per tal com no es va retrotreure el procediment just a la fase anterior al judici oral.

- El recurrent exposa que la decisió constitucional recaiguda en la causa 2022-57-RE implicava revocar el sumari i retornar la causa al Ministeri Fiscal per tal que la qualificués.

- Addueix que aquesta preterició en instància i alçada de l'íter processal obligatori ha comportat una indefensió formal i material, ja que s'hagués plantejat una estratègia defensiva diferent amb un escrit de qualificació esmenat, així com la sol·licitud d'altres pràctiques probatòries.

- Segons el seu parer, les manifestacions d'ordre processal contingudes en el considerant primer de la sentència impugnada son irrellevants, ja que el contingut d'allò que preval és el dret a la plena execució de les sentències constitucionals.

- En segon lloc, el recurrent al·lega la vulneració dels seus drets a la defensa, a la presumpció d'innocència, a ser informat de l'acusació, a no confessar-se culpable, i a no declarar contra un mateix, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, inherentment, dels seus drets a la llibertat i a la seguretat, i a no ser sancionat per accions o omissions que en el moment de produir-se no constitueixin delictes, falta o infracció, reconeguts als articles 9.1 i 9.4 de la Constitució.

- Addueix que no es va donar a la seva nova representació lletrada còpia de les exploracions de la menor del 21 de novembre del 2020 i del 9 de novembre del 2021, ni de les declaracions d'ambdós condemnats efectuades davant la Batllia, el 21 de novembre del 2021, per tant, el lletrat no va poder preguntar res a diversos testimonis respecte de les exploracions esmentades, fet que va causar una indefensió material evident.

- Pel que fa a la desestimació de la pràctica d'una prova neurològica sobre el potencial cognitiu de l'ona cerebral P300 amb l'informe posterior d'un especialista, el recurrent lamenta aquesta

desestimació, ja que, segons el seu parer, aquesta prova d'una fiabilitat del 99% (força coneguda en el sistema jurídic anglosaxó) hagués demostrat que no havia abusat mai de la víctima i que en realitat tot el relat incriminatori era una règia fabulació adolescent per una conxorxa de la muller.

- Tot i que la Sala Penal evoca la preclusió d'aquesta prova, el recurrent al·lega tant la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans, com l'article 47 del Codi de procediment penal, que haguessin permès al Tribunal de Corts acceptar la prova per aclarir els fets i inquirir la veritat material i real.

- El recurrent manifesta que també va intentar aportar unes proves que considerava essencials a l'inici del judici oral per demostrar les contradiccions incorregudes de la menor i de la seva mare i que no van poder ser aportades abans, ja que estava internat al Centre Penitenciari i no disposava del mòbil.

- En tercer lloc, el recurrent addueix la vulneració dels drets a obtenir una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut substanciat per un tribunal predeterminat per la llei.

- El recurrent retreu al considerant IV de la sentència impugnada ser quasi idèntic a l'epígraf tercer i següents del considerant segon de la sentència anul·lada pel Tribunal Constitucional, malgrat haver-se celebrat un nou judici oral amb diferents jutjadors i amb una representació lletrada diferent.

- El recurrent considera que la nova sentència incorre en els mateixos errors i impugna l'avaluació de les proves practicades efectuades pels òrgans judicials ordinaris, s'oposa a les manifestacions d'alguns testimonis, que fins i tot incorren en contradiccions intrínseques, i exposa de manera detallada els seus motius i la seva defensa dels fets que demostraria la manca de credibilitat de la víctima i la conxorxa amb la progenitora, elements que han quedat sense resposta per part dels òrgans jurisdiccionals que haurien incorregut en una incongruència omissiva, ja que no hi hauria hagut cap pronunciament judicial suficientment motivat al voltant d'allò jurisdiccionalment demanat.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats i que anul·li la resolució impugnada, retrotraient les actuacions al Tribunal de Corts perquè s'efectuï un íntegre compliment del dret a l'execució de l'epígraf quart de la part dispositiva de la sentència del 9 de febrer del 2023 del Tribunal Constitucional, recaiguda en la causa 2022-57-RE. Així mateix, demana la suspensió cautelar dels efectes de la sentència impugnada per tal d'evitar danys totalment irreparables cas que el recurs d'empara fos atorgat.

2.2. Argumentació de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia

- En primer terme, pel que fa a la vulneració dels drets del recurrent en l'execució de la sentència del Tribunal Constitucional del 9 de febrer del 2023, la Sala Penal considera que tal com van interpretar el Tribunal de Corts i el Ministeri Fiscal, "*la fase anterior al judici oral*" és el moment anterior a l'inici de la vista oral i més tenint en compte que la vulneració dels drets del processat es va produir per uns fets ocorreguts relatius a unes observacions del president, en el decurs de la vista oral de la causa.

- Per consegüent, el tràmit de l'article 132 del Codi de procediment penal i de qualificació provisional ja havien estat superats.

- La Sala Penal exposa que el canvi de direcció lletrada sobre la qual es fonamenta una nova estratègia va tenir lloc el 28 de febrer del 2023, quan l'anterior lletrat ja havia formulat un nou escrit de qualificació provisional i de proposició de proves, que va ser desestimat per l'aute del 15 de febrer del 2023.

- Precisa que per tal com no es va sol·licitar revocar el sumari, de conformitat amb l'article 123 del Codi de procediment penal, que possibilita peticions més àmplies, la pràctica de proves noves s'havia de circumscriure a l'article 133 del mateix Codi.

- També remarca que el Codi de procediment penal no prohibeix la presentació d'un escrit de qualificació provisional complementari i, per tant, la part pot sol·licitar la pràctica d'altres proves a la vista oral, fins i tot un cop evacuat l'escrit de qualificació provisional: així doncs la retroacció de la causa en cap moment ha provocat la vulneració al·legada.

- Per acabar indica que la pràctica de la prova que podia sol·licitar per la vista oral era aquella referida a les diligències practicades en període d'instrucció i aquella permesa per l'article 133 del Codi de procediment penal, és a dir, testificals i les documentals que no s'hagin pogut proposar amb anterioritat o que corresponguin a circumstàncies sobrevingudes amb posterioritat a la conclusió del sumari.

- En conclusió d'aquesta qüestió, considera que no ha existit la vulneració al·legada perquè el recurrent no exposa en què la retroacció formulada li hauria portat perjudici a la pràctica.

- En segon terme, pel que fa a la vulneració del seu dret a la prova, la Sala Penal afirma que el recurrent tenia a la seva disposició tot el material probatori, incloses les gravacions de les declaracions efectuades amb anterioritat a la vista oral i amb accés il·limitat.

- Sobre la desestimació de la pràctica de la prova neurològica que va sol·licitar el 9 de març del 2023, no va ser admesa d'acord amb les disposicions de l'article 133 del Codi de procediment penal, però tampoc hagués estat possible fer-ho d'acord amb les de l'article 123.

- En tercer terme, la Sala Penal analitza la valoració de la prova efectuada pel Tribunal de Corts.

- Subratlla que quan es tracten de delictes de comportament sexual, executats en un àmbit d'intimitat, les versions de la víctima i de l'acusat quasi sempre són contradictòries, per la qual cosa la declaració de la víctima ha de tenir eficàcia suficient per desvirtuar el principi d'innocència sempre

i quan no hi hagi raons objectives que li restin credibilitat.

No obstant això, aquest testimoniatge únic ha de ser sòlid i consolidat. Per tant, s'ha de sotmetre a contradicció de les parts i ha de ser ponderat pel tribunal, tenint en compte l'absència de qualsevol mòbil de ressentiment o d'enemistat vers el seu pare que pugui comprometre la seva credibilitat, l'existència de dades perifèriques que el reforcin i la persistència i la fermesa de la víctima en la seva declaració, reiterada en el temps i sense ambigüitats, ni contradiccions.

- La Sala Penal exposa tots els elements de la causa i conclou que no hi ha cap motiu per sospitar que els fets denunciats per la menor siguin fruit de la seva imaginació o hagin estat induïts per una altra persona, i tenen la credibilitat suficient per desvirtuar la presumpció d'innocència de l'acusat.

- Per tots aquests motius, desestima el recurs d'apel·lació presentat pel recurrent.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Novament arriben a aquest Tribunal Constitucional les actuacions seguides davant la jurisdicció ordinària que es van concloure per la sentència del Tribunal Superior de Justícia -Sala Penal- del 26 de gener del 2024. Amb anterioritat, el Tribunal va conèixer les mateixes actuacions en la causa 2022-57-RE resolta per la sentència del 9 de febrer del 2023. Aquesta realitat exigeix discernir si els arguments ara esgrimits ataquen la institució de la *res iudicata* o si, al contrari, exigeixen un nou examen als efectes de decidir si el recurs ha de ser admès, o no, i en el seu cas, estimat o desestimat. Cal doncs, en primer terme, fixar el contingut de l'anterior sentència d'aquest Tribunal i, a continuació, examinar si els motius de la demanda d'empara tenen, o no, suficient contingut constitucional als efectes de l'admissió a tràmit del recurs, o de la seva inadmissió, conforme a l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional. D'altra banda, el recurs compleix les exigències legals, ja que és clara la legitimació de la part recurrent; s'han complert els requisits establerts per la substanciació del recurs; la resolució impugnada és recurrible en empara i el recurs ha estat interposat dins del termini hàbil.

3.2. La primera sentència d'aquest Tribunal Constitucional sobre les actuacions objecte de judici (causa 2022-57-RE) és totalment clara i no pot donar lloc a cap mena de confusió. Així, en la seva part decisòria, estima parcialment el recurs, declara que s'han vulnerat els drets del recurrent a un tribunal imparcial i a la presumpció d'innocència, anul·la la sentència impugnada i disposa retrotreure les actuacions davant el Tribunal de Corts per tal que reiniciï, amb una composició de membres diferent i amb totes les garanties, el procediment just a la fase anterior al judici oral. I als fonaments jurídics es raonen aquestes decisions, considerant que la manca de la pràctica d'una prova (la declaració d'un germà del recurrent) no ha vulnerat el seu dret de defensa (fonament jurídic 3.3) mentre que la manifestació del president del Tribunal de Corts implicava efectivament una vulneració dels seus drets a un tribunal imparcial i a la presumpció d'innocència (fonament jurídic 3.4). Com a colofó, el fonament jurídic 3.5 estableix textualment: "*cal declarar que correspon a la jurisdicció ordinària prendre les disposicions adients per reiniciar amb totes les garanties el procediment a la fase anterior al judici oral*".

3.3. Retornades les actuacions al Tribunal de Corts, es van produir les actuacions rellevants següents: la providència del 15 de febrer del 2023 donant nou impuls al procediment, l'escrit de la part acusada del 9 de març en "*sol·licitud ampliàtòria de pràctica no extemporània de proves necessàries*", l'informe del Ministeri Fiscal del 17 de març, l'aute del Tribunal de Corts del 14 d'abril i el nou escrit de la part avui recurrent del 14 de juny "*d'aportació de proves essencials*". Com encertadament diuen tant l'informe del Ministeri Fiscal, com l'aute del Tribunal de Corts, l'anterior sentència d'aquest Tribunal Constitucional comportava l'anul·lació de les primeres sentències del Tribunal de Corts i de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia des del moment de l'inici del judici oral, moment en què es va produir la vulneració dels drets a un tribunal imparcial i a la presumpció d'innocència sense que fos procedent la reobertura de l'anomenada "*fase intermèdia*", entre el sumari i el plenari. No és procedent, per tant, entrar en la valoració de si, en desestimar les noves proves proposades, es va vulnerar algun dret fonamental. A més, l'aute del Tribunal de Corts fonamenta degudament que la prova pericial neurològica no resulta útil, ni pertinent i que l'acarament entre l'acusat i la víctima contradiu directament l'apartat 4 de la sentència d'aquest Tribunal estimant l'anterior recurs d'empara en allò que explícitament es resolvia, és a dir, que la retroacció de les actuacions s'havia de realitzar "*tot preservant la protecció de la presumpta víctima dels fets perseguits*".

3.4. El Tribunal de Corts, amb una composició diferent a aquella del 19 de maig del 2022, es va limitar, doncs, a convocar un nou judici oral, el desenvolupament detallat del qual, durant pràcticament tot el dia 19 de juny del 2023, queda perfectament reflectit en l'extensa acta de vuitanta pàgines. Posteriorment, va dictar, l'11 d'octubre del 2023, una nova sentència, amb un contingut substancialment idèntic i, en gran part, amb la mateixa redacció que l'anterior del 19 de maig del 2022, llevat dels afegitons continguts al final del considerant segon (valoració de la reacció emocional de la menor) i tot el darrer paràgraf del considerant tercer (valoració de determinades declaracions testificals). I la Sala Penal, en la seva sentència del 26 de gener del 2024 tracta i resol fonamentadament les quatre qüestions plantejades en el tràmit d'apel·lació. Davant d'aquestes dues resolucions, la demanda d'empara, d'alguna manera reproduïx les seves anteriors al·legacions. En primer terme, argumenta la suposada conculcació del seu dret a una plena execució de la primera sentència d'aquest Tribunal. En segon terme, considera vulnerats els seus drets a la jurisdicció, al procés degut i al dret a la defensa, en no haver pogut disposar el nou advocat d'algunes de les proves practicades i en no haver admès el Tribunal de Corts les noves proves proposades. Finalment, entén que la decisió de les sentències impugnades no està fonamentada en Dret.

3.5. Respecte a la primera qüestió, ja hem manifestat que la decisió de retroacció de les actuacions s'ha produït amb plena coherència amb la decisió del Tribunal Constitucional i amb la tramitació processal que fixa el Codi de procediment penal. A més, l'al·legada sentència d'aquest Tribunal del 7 de setembre del 2007 (causa 2007-3 i 6-RE) no resulta d'aplicació a aquest cas i, a més, desestima el recurs d'empara que la genera. Pel que fa a la segona qüestió, ja hem declarat que l'única conseqüència de la primera sentència constitucional dictada en aquestes actuacions es concretava en la repetició del judici oral amb un Tribunal de composició diferent a aquella del que havia dictat la primera sentència i, per tant, cap resolució s'havia d'adoptar en relació amb les proves ja practicades o que posteriorment es van proposar. Finalment, la decisió de les dues sentències impugnades es troben correctament fonamentades en Dret i el criteri del recurrent no pot prevaler sobre el dels

tribunals de la jurisdicció ordinària als quals, en línia de principi, correspon la cerca, la intel·lecció, la interpretació i l'aplicació de les normes jurídiques, sense que aquest Tribunal Constitucional pugui intervenir, llevat de casos extraordinaris, ja que no constitueix un tribunal de tercera instància, ni un tribunal de cassació, ni un tribunal superior.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2024-10-RE interposat per la representació processal del Sr. I. G. C. contra la sentència del 26 de gener del 2024, dictada per la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.
2. Notificar aquest aute a la representació processal del recurrent, a la presidenta del Tribunal de Corts, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.
3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, el 15 de març del 2024.

Jean-Yves Caillet Joan Manel Abril Campoy

President Vicepresident

Dominique Rousseau Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat Magistrat

